

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. In quo medio Deus peccata futura cognoscat

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

tio necessitatis, & orta ex causis naturalibus, & necessariis: sicut Solem oriri necessarium est quo exemplo ipsemet utitur. Imò Sylvius in opusculo de primo motore, & Doctores Lovanienses in justificatione Censuræ, affirmant hanc propositionem. *Quidquid ex impedibili per necessarium consequentiam sequitur, hoc impedibile est, & necessarium*, quam olim docebat quidam Petrus de Rivo, Philosophiæ in Universitate Lovaniensis Professor, fuisse à Xisto IV. Anno 1476. tanquam erroneam damnatam, & An. 1776. profcriptam. De quo rursus in Tractatu de Prædeterminatione.

7. Respondeo secundò, D. Thomam (supposito Anselmi nomine) hoc idem argumentum, in eodem serè terminis sibi proponere 1. p. quæst. 19. art. 8. ubi tertio loco sibi obicit. *Illud quod habet necessitatem ex priori, est necessarium absolute: sed res creata à Deo, comparatur ad voluntatem divinam, sicut ad aliquid prius à quo habent necessitatem: sequitur ergo quod omne quod Deus vult, sit necessarium absolute.* Cui argumentum sic respondet: *Ad tertium dicendum, quod posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum: unde & ea que sunt à voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere; scilicet vel absolutam, vel conditionalem tantum; & sic non omnia sunt necessaria absolute.* Quibus verbis significat, quod quamvis decretum voluntatis divinæ, in quo fundatur præscientia futurorum, antecedit actus nostros liberos, prioritate naturæ, & causalitatis; non tamen destruit eorum libertatem, nec ullam in eo inducit necessitatem, nisi infallibilitatis & consequentiæ, quæ libertati non præiudicat: *Quia (inquit) posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum, & qualem priora volunt ea habere: divina autem voluntas, quæ ratione suæ infinitæ efficaciam, est prima radix libertatis & contingentie rerum, non vult nostros actus liberos quos prædefinit, aliam habere necessitatem, quam infallibilitatis, & consequentiæ.* Videri etiam potest S. Doctori Petri. lect. 14. & quæst. 23. de Verit. art. 7. ad 1. ubi idem argumentum, quod est palmarium apud Adversarios, sibi opponit, & alio modo dissolvit.

8. Respondeo tertio, distinguendo illam propositionem: *Omnis suppositio antecedens, que non oritur ex nostra libertate, vel ex radice & principio illius, eam tollit: concedo.* Si oriatur à nostra libertate, vel ab eius principio, & radice nego. Suppositio autem decreti prædeterminantis, in quo fundatur præscientia futurorum, licet non procedat ab ipsa libertate, & electione voluntatis humanæ, oritur tamen ab eius primo principio, primaque veluti radice, efficacia scilicet divinæ voluntatis, quæ ut docet D. Thomas locis supra citatis, est primum principium, primaque veluti radix libertatis, & contingentie rerum. Adde quod Deus, ut dicit Augustinus de corrept. & gratia cap. 14. magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi homines unde si suppositio, quæ descendit ex potestate, & dominio nostræ voluntatis, non tollit eius libertatem, à fortiori, nec illa quæ descendit à Deo, tanquam à primo libero, & supremo Domino nostram voluntatē. Adde etiam, quod D. Thomas 3. contra Gent. cap. 88. & aliis in locis alibi referendis, docet Deum non debere considerari, tanquam aliquod agens ex-

trinsecum respectu nostræ voluntatis; eo modo quo alia agentia creata, sed potius ut intimè illi conjunctum, tanquam author & principium eius libertatis: unde sicut suppositio quæ oritur ab indifferenti iudicio rationis, quamvis antecedit electione nostræ voluntatis, non tollit tamen eius libertatem, quia oritur ex aliqua potentia homini intrinseca, scilicet intellectu: ita similiter, quamvis suppositio divini decreti, & motionis illius, antecedit actus nostros liberos, prioritate naturæ, & causalitatis, non lædit tamen earum libertatem, quia similiter oritur ab aliquo principio intrinseco, scilicet Deo, qui nobis intimior est, quam nos ipsi, & qui est veluti anima nostræ animæ: *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus*, ut dicitur Act. 18. Sed de hoc plura in Tractatu de Prædeterminatione, ubi concordiam libertatis nostræ, cum divinis decretis & prædefinitionibus fusè exponemus.

ARTICULUS VI.

In quo medio Deus peccata futura cognoscat?

§. I.

Præcedenda ad resolutionem difficultatis.

Notandum primò, peccatum duo importare, unum de materiali, entitatem scilicet physicam, & positivam actus mali, & peccaminosi; & aliud de formali, ipsam nempe malitiam, & deformitatem, seu deviationem à regulis morum; sive in solo privativo, sive in positivo, ut connotante privationem consistat: de quo in Tractatu de Peccatis.

Notandum secundò, duplex esse decretum in Deo: Unum positivum, quod decernit positivè concurrere ad entitatem cuiuscumque actionis, sive bonæ, sive malæ; aliud permissivum, quod statuit permittere malitiam peccati, & denegare auxilium speciale ad illam evitandam: de ratione enim universalis provisoris est, permittere aliquos defectus, tam in ordine morali, quam naturali, ut inde magis reluceat pulchritudo Universi, & manifestetur ordo suæ iustitiæ. Unde Augustinus in Enchir. cap. 95. *Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo.* Quibus verbis, utrumque decretum, permissivum scilicet & positivum clarè expressit. Et D. Thomas in hac quæstione art. 9. ad 3. *illa solum sunt futura, quæ Deus permittit esse, vel vult esse.* Ubi per permissionem tangit peccata, quæ Deus permittit, & non vult: per volutionem verò, significat bona quæ Deus non solum permittit, sed etiam vult, & approbat, atque positivè decernit.

Notandum tertio, quòd aliud est dicere, liberum arbitrium creatum, esse defectibile ex natura sua, & aliud, ipsum ex se, & ex sua natura, esse determinatum ad malum. Illud enim est veritas Catholica: hoc autem est error etiam contra lumen naturale. Illud possibilitatem dicit deficienti à fine, & à lege Dei: quia facultas liberi arbitrii, non est ipsa regula suarum actionum; hoc autem refert determinationem ad malum, in Authorem naturæ, qui liberum arbitrium produxit: quæ est Manichæorum hæresis. Illud, ut sæpè docent SS. Augustinus, & Thomas,

Thomas competit libero arbitrio, quia est productum ex nihilo: hoc autem inclinationi naturali ejusdem liberi arbitrii repugnat; nam semper tendit ad bonum, verum, vel apprensus; cum malum, sub ratione mali, etiam dum peccat, velle non possit.

187 Notandum quartò, duobus modis unum posse consequi infallibiliter ad aliud. Primò consecutione physicâ, seu causalitatis: sicut proprietates consequuntur ad essentiam, & quilibet effectus ad suam causam. Secundò consecutione logicâ, seu illationis, quando scilicet ex positione unius, aliud rectè inferitur; quamvis non sit ejus causa; nec physicè influat in ejus productionem. Hoc modo ex remotione columnæ, sequitur casus lapidis, qui ab illa sustentatur, & ex remotione salis, corruptio carniû; quia licet causa per se descensus lapidis, non sit remotio columnæ, sed ejus gravitas: sicut nec subtractio salis, causa per se corruptionis carniû, sed mixtio & pugna quatuor primarum qualitatum; consequitur tamen infallibiliter ad illam, tanquam ad removens prohibens.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Dico igitur, Peccata futura, quantum ad id quòd in illis privationis est, & defectus, seu malitiæ moralis, à Deo cognosci, in decreto permissivo. Quantum verò, ad id quòd in eis est entitatis, & bonitatis transcendentalis; cognosci in decreto positivo concurrenti ad illorum entitatem. Demum quantum ad utramque rationem, clarè ab illo videri, in præsentia suæ æternitatis. Ita communiter docent nostræ Thomistæ, & alii scientiæ mediæ impugnatores.

188 Probatur prima pars ratione fundamentali. Illud quòd habet infallibilem, connexionem cum alio, potest in illo certè cognosci, ut constat ex supra dictis: At illud quòd in peccato privationis est & defectus, habet infallibilem nexum, cum decreto permissivo; sicut & illud quòd in illo est entitatis, & bonitatis transcendentalis, infallibiliter connectitur cum decreto concurrenti positivè ad entitatem actûs mali & peccaminosi: Ergo peccata futura, quantum ad id quòd in illis est privationis & defectus, seu malitiæ moralis, à Deo cognoscuntur in decreto permissivo: quantum verò ad id quòd in eis est entitatis & bonitatis transcendentalis, videtur ab illo in decreto positivo. Major patet, Minor etiam quantum ad secundam partem, est certa; cum enim decretum, quo Deus statuit positivè influere in entitatem physicam actuum malorum, sit causa illius, cum ea habet infallibilem nexum, talisque entitas ad illud consequitur, non solum consecutione logicâ, & illationis; sed etiam consecutione physicâ, & causalitatis; sicut quilibet effectus consequitur ad suam causam; cum enim illa sit bona transcendentaliter, non potest subterfugere divinam causalitatem. Unde Anselmus in libro de præscientiâ & libero arbitrio cap. 10. *Audacia est dicere aliquid esse ens, quòd non sit ab ente primo.* Probatur verò quantum ad primum, in qua præcipue consistit difficultas hujus questionis. Decretum permissivum, est decretum non impediendi peccatû, & denegandi auxilium speciale ad illud evitandum, ut exposuimus in secundo notabilis: Sed malitia & deformitas peccati, ad talè

A auxilii denegationem infallibiliter consequitur, non quidem consecutione physicâ, & causalitatis, sed consecutione logicâ, & illationis: Ergo quòd in peccato privationis est & defectus, habet infallibilem nexum cum decreto permissivo. Minor probatur: Licet enim tale decretum denegandi auxilium efficax, non sit radix & causa peccati, sed ipsa defectibilitas, & malitiæ voluntatis humanæ: habet tamen infallibilem cum eo connexionem: nam sicut ex suspensione divini concursûs, quantum ad esse, sequitur annihilatio creaturæ; ita ex permissione peccandi, & suspensione concursûs gratiæ, & auxilii efficacis, sequitur infallibiliter peccatum, & defectus in operando; non per modum influentiæ, sed per modum remotiõis causæ prohibentis: eo ferè modo, quòd ex remotiõis salis, sequitur corruptio carniû, & ex remotiõis columnæ, casus lapidis, qui ab illa sustentatur.

Ratio autem fundamentalis hujus veritatis & doctrinæ, ex Tractatu de gratia sumèda est. Docent enim Theologi cum S. Thoma quæst. 24. de Verit. art. 14. hominem in statu naturæ lapsæ, nullum posse facere bonum arduum, nec vincere gravem tentationem, sine speciali auxilio gratiæ roborantis ipsam naturam infirmam, & peccato originali fauciãtam, ac debilitãtam; unde cum vitare peccatum, & vincere gravem tentationem, quæ homo movetur, & incitatur ad illud, vel à diabolo, vel à concupiscentiã, sit aliquid bonum arduum & difficile; non potest homo illud præstare, sine speciali auxilio gratiæ, non potest, inquam, potentiã consequenti, & quæ sit conjuncta cum actû, licet ratione auxiliorum communium, & gratiæ sufficientis (quam, ut suppono, Deus nemini unquam denegat, nisi ei impedimentum ponat) id possit, potentiã antecedenti, & puræ possibilitatis. Quare si Deus ex inserutabili judicio suæ justitiæ, interdum nobis aperto, interdum nobis occulto, semper tamen iusto (ut cum Augustino loquar) decernat denegari homini, tale auxilium efficax ad vincendam tentationem, & eliciendum actum v. g. fidei, spei, vel charitatis, ad quem ex præcepto tenetur, illi que prebeat concursum necessarium ad operandum, quem in ratione causæ primæ, & universali provisoris, tenetur concedere ad omnes actus, sive bonos, sive malos (qui concursus secundum doctrinam Thomistarum, non solum debet esse simultaneus, & concomitans, sed etiam prævius, & applicans causas secundas ad operandum) infallibiliter peccabit, & operabitur actum malum, & rectæ rationi, ac legi divinæ difformem. Operabitur quidem, ex vi divini concursûs, & motiõis illum applicantis ad agendum, & ad producendam in suis actibus rationem entis, & actualitatem existentiam, & operationis, qui sunt effectus per se primò correspondentes enti per essentiam; ac primæ & universalissimæ causæ. Peccabit verò ex propria malitiã, & defectibilitate, per quam se subtrahet à rectitudine divini concursûs, & conformitatis cum lege: peccare enim, ut dicit Augustinus, suppositâ denegatione auxilii efficacis ad actum fidei, vel charitatis, ad quem homo tenetur (ut supponimus) ratione auxilii sufficientis possit actum charitatis præstare, & resistere tentationi in actum contrarium inclinanti: ex propria tamen malitiã, & defectibilitate infallibiliter tentationi succumbet, & peccabit, non eliciendo

ciendo actum charitatis ad quem tenetur, sed alium cum eo impossibilem: suppono enim ex Tractu de peccatis, non dari omissionem culpabilem, absque aliquo actu, eam antecedente, vel concomitante.

190. Confirmatur: Deus certo scit, quod si non conservaret creaturam in suo esse, statim redigeretur in nihilum; quoniam creatura seipsam conservare non potest, Creatore suo illam non conservante. Juxta illud Prophetæ Psal. 103. *Avertente autem refaciam, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & deficient, & impulverem suum revertentur.* Ergo etiam scit, quod si ipse non conservet hominem in bono rationis, per aliquod auxilium speciale, ipsum præservans à peccato, homo ipse non conservabit se, sed infallibiliter peccabit: Ergo in decreto quò statuit non dare auxilium illud speciale, tali tempore, & loco quò homo tenetur bonum operari, & à tali vel tali peccato abstinere; certo scit, quod homo infallibiliter peccabit, ac deficiet à rectitudine rationis. Quare dicitur Psal. 80. *Dirigi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventio-nibus suis.* Quibus verbis significatur, Deo deservente peccatorem, per denegationem auxilii specialis, quod illi concedere non tenetur, illum infallibiliter peccaturum. Et in Concilio Araus. 2. cap. 19. sic dicitur: *Natura humana, etiam si in illa integritate in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret.* Et Innocentius Papa epist. 25. ad Concilium Carthag. *Quotidiana præstat ille remedia, quibus nisi frui consisique nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Necessè est enim ut quò auxiliante vincamus, eò iterum non adjuvante vincamur.* Quò nihil clariùs dici potuit in favorem nostræ sententiæ. Denique D. Augustinus sæpè reperit, quò liberum arbitrium ad malum sufficit: ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.

191. Secunda pars conclusionis, quæ asserit Deum supposito decreto permittendi malitiam peccati, & positivè concurrendi ad illius entitatem, videre & contemplari omnia peccata futura, ut præsentia in mensura suæ aternitatis, constabit ex dicendis articulo sequenti; ubi ostendemus, omnia quæ futura sunt in aliqua differentia temporis, esse Deo præsentia in sua aternitate, non solum objectivè, & intentionaliter, ratione divinæ præsentia, quæ illa ab aeterno cognoscit; sed etiam realiter & physicè, ratione suæ aternitatis, quæ propter suam infinitatem, ad omnia præsentia, præterita, & futura se extendit, eaque sinu suo vastissimo complectitur.

§. III.

Solutio objectionum.

192. Obijcient in primis Recentiores. Ut aliquid habeat rationem mediū ducentis in cognitionem aeternam, debet habere certam, & infallibilem cum eo connexionem: Sed decretum permissivum, non habet certam & infallibilem connexionem cum peccatis futuris: Ergo in eo tanquam in medio, non potest Deus illa certo præscire. Major patet, Minor probatur. Decretum permissivum duo importat, scilicet propositum non impediendi peccatum, in quo in-

A cluditur suspensio auxilii efficax ad resistendum gravi tentationi, vel ad faciendum actum virtutis oppositum; & propositum concurrendi ad entitatem peccati, & dandi ex parte causæ primæ, omnia quæ sunt necessaria causæ secundæ ad agendum: Sed decretum permissivum, ut hæc duo importat, non habet infallibilem connexionem cum futuritione peccati: Ergo illud cum peccatis futuris, infallibilem connexionem non habet. Major constat, Minor quantum ad utramque partem probatur. In primis enim decretum permissivum non potest habere infallibilem connexionem cum peccatis futuris, ratione suspensionis & denegationis auxilii specialis, alias sequeretur, quò voluntas sibi ipsi relicta, cum solo concursu generali, esset ex se determinata ad malum, quò est Manichæorum & Lutheranorum hæresis; sequeretur etiam, quò voluntas humana, cum solo concursu generali, non posset operari aliquod opus morale bonum, quò est contra D. Thomam, & communem discipulorum ejus sententiam. Probatur etiam quantum ad secundam partem. Si enim Deus haberet propositum, seu decretum prædeterminandi voluntatem creatam ad materiale peccati, sive ad actum qui hîc & nunc non potest exercei sine malitia, esset causa peccati: qui enim vult & causat aliquid, à quo malitia ita inseparabilis est, ut non possit poni sine illa, eam consequenter vult, & causat: sicut qui producit essentiam, causat proprietates, quæ cum ipsa connectuntur, & ad illam sequuntur infallibiliter.

Confirmatur: Ille qui removet columnam, à qua sustentatur lapis, vel qui subtrahit salem, quò carnes conservantur, censetur esse causa saltem moralis & indirecta casus lapidis, & corruptionis carniū: Ergo similiter, si Deus subtrahat homini auxilium efficax, ex cujus denegatione sequitur infallibiliter peccatum, & defectus in operando; erit causa, saltem moralis & indirecta, actus mali & peccaminosi.

D Confirmatur ampliùs: Si affirmatio sit causa affirmationis, negatio erit causa negationis: Sed collatio gratiæ efficax, est causa conservans hominem in bono rationis, & illum præservans à peccato: Ergo ejus subtrahitio, vel denegatio, erit causa peccati, & deviationis à recta ratione.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad cujus probationem, nego similiter Minorem, quantum ad utramque partem. Ut enim supra ostendimus, decretum permissivum, quatenus importat propositum denegandi auxilium efficax ad vincendam tentationem, & vitandum peccatum, habet infal-

E libilem connexionem cum malitia, & deformitate peccati, quæ ad talem denegationem infallibiliter consequitur: non consecutione physicâ, & causalitatis, sed consecutione logicâ & illationis, ut supra exposuimus. Similiter propositum concurrendi ad entitatem peccati, & dandi causæ secundæ omnia quæ sunt necessaria ad agendum, ac proinde applicationem ad actum, quatenus ens & actus est, habet infallibilem nexum cum entitate, & actualitate actus mali, & peccaminosi, quæ à tali motione, & applicatione causatur, & quæ per se primò reducitur in ens per essentiam, & in actum primum, tanquam in primam causam; ut docet D.

Thomas in 2. dist. 37. quest. 2. art. 2. his verbis: *Sententia qua docet actus peccatorum, nullo modo, nec etiam in quantum actus sunt, à Deo esse, propinquissima est errori duplici. Et Albertus Magnus ibidem dist. 35. art. 7. relatâ opinionione quorundam Theologorum sui temporis, qui existimabant actus malos, etiam in quantum actus, & entia, non esse à Deo, ut à prima causa efficiente, subdit. Hac opinio qua obtinuerat plures antiquorum, serè cessit ab aula, & à multis modernorum reputatur hæretica. Et addit: Cum actus malus sit simpliciter actus, egrediens à potentia activa, perfecta secundum naturam, non egreditur ab ea, nisi secundum quod movetur à causa prima, alioquin sequeretur duo esse prima principia. Quibus verbis clarissime docet, Deum movere & applicare causam secundam, ad producendam entitatem & actualitatem, quæ in actibus malis reperitur imbibita; & oppositam sententiam, tanquam Manichæorum errorem, reprobât & proscribit. Item Dominicus Soto in libris de Natura & Gratia, in ipso Tridentino editis, & à Legatis ejusdem Concilii approbatis, libro 1. cap. 18. sic habet. *Haud equidem dissentitur Theologi, entitatis (ita vocant) quæ est peccatum, Deum, esse causam, eo efficiente genere, quò cuncta animantia & inanimata ad suas actiones naturales permoveret. Quibus verbis, non solum aperte docet Deum præmovere ad materiale peccati; sed etiam hanc fuisse, eo tempore quò scribebat, concordem & unanimes Theologorum sententiam, disertè profitetur.**

196. Ad probationem ergo primæ partis Minoris, nego utramque sequelam: Licet enim, si Deus homini denegat auxilium efficax, vel speciale, ad vincendam tentationem; infallibiliter illi consentiat, & incidat in peccatum; non sequitur tamen, liberum ejus arbitrium esse ex se & ex sua natura, determinatum ad malum, & ad peccatum. Tum quia tunc ratione auxilii sufficientis, potest bene operari, & vitare peccatum. Tum etiam, quia (ut supra annotavimus) aliud est, liberum arbitrium esse defectibile ex se, & ex sua natura, & non posse seipsum conservare in bono rationis, Deo illum specialiter non conservante; & aliud, illud ex se & ex sua natura esse determinatum ad malum. Primum enim dicit solam defectibilitatem, & potentiam ad peccandum, quæ competit creaturæ rationali, ex eo quòd est ex nihilo, & quia non est ipsa regula suarum operationum. Secundum verò importat in libero arbitrio naturalem determinationem ad malum, & ad peccatum, proveniente ab authore naturæ, vel à peccato primi parentis. Quæ est hæresis Manichæorum, & Lutheranorum, in Concilio Tridentino proscripita. Item ex eo quòd ad denegationem auxilii efficacis ad resistendum gravi tentationi, sequatur infallibiliter consensus in peccatum, non rectè inferitur, voluntatem humanam cum solo concursu generali non posse elicere aliquod opus honestum & moraliter bonum, v.g. colere parentes, prudenter gubernare rempublicam, &c. ut enim hos aut similes actus exercere possit, non requiritur quòd sine gratia, vel auxilio speciali ordinis naturalis, possit gratias tentationes contra præcepta naturalia vel supernaturalia vincere; sed sufficit quòd leves tentationes contra præcepta naturalia valeat superare: hoc autem homo, et-

A iam in statu naturæ lapsæ, potest præstare sine gratia, seu auxilio speciali, cum solo generali Dei concursu, ut docent nostri Thomistæ in Tractatu de gratia.

Ad probationem secundæ partis ejusdem Minoris, in qua inferitur, quòd Deus esset causa, & author peccati, si prædeterminaret hominem ad materiale illius, ad quòd infallibiliter sequitur ipsa malitia, & deformitas. In primis dico, illam sequelam esse Pelagii, & Juliani, qui eodem discursu, & argumento olim utebantur, ad probandum, in parvulis non esse peccatum originale, sic enim arguebat præcipue Julianus. Deus est causa generationis hominis: Ergo si peccatum originale consequitur ad talem generationem, Deus erit causa peccati originalis; qui enim est causa alicujus, est etiam causa ejus quòd consequitur ad illud. Cui argumento respondet S. Augustinus libro 3. contra eundem Julianum cap. 9. quòd peccatum originale, non sequitur ad generationem, ut generatio hominis est, & secundum suam naturam; sed ut dicit ordinem ad primum parentem, qui voluntariè peccavit: etenim si Adam perseverasset in statu innocentie, fuisset vera generatio hominis, absque eo quòd ex illa sequeretur peccatum originale. Et ita tale peccatum non est à Deo concurrente ad hominis generationem, sed à primo parente, qui totam naturam humanam, suâ inobedientiâ maculavit. Idem etiam nos proportionaliter dicimus de peccato actuali, quòd scilicet ejus deformitas & malitia moralis, non sequitur intrinsecè, & ex natura rei, ad actum v.g. blasphemie, ut actus est, & ut habet rationem entis, & bonitatem transcendentem (sub qua solum ratione est à Deo prædeterminante) sed ut procedit à voluntate creata, operante difformiter ad regulas morum. Unde in ipsam voluntatem deficientem, & non in Deum efficientem, debet refundi malitia moralis & defectus peccati. Solutio est sancti Thomæ questione 3. de malo, articulo 2. ad 2. Et in 2. sent. dist. 37. quest. 2. art. 2. ad 2. quam prosequitur Capreolus ibidem art. 3.

D Explicatur, & illustratur hæc responsio & doctrina, triplici exemplo aptissimo. Primum sumitur ex D. Thoma locis citatis. Licet enim motus claudicationis procedat ab anima, tanquam à principio vitali, non solum simultaneè concurrente, sed etiam movente, & applicante tibiam; defectus tamen obliquitatis qui in illo contingit, non red ucitur in animam moventem, & vitaliter operantem; sed in tibiam motam, & deficientem, ac in organum læsum, & infirmum.

E Aliud exemplum adducit Dominicus Soto in libro de natura & gratia supra citato. Licet (inquit) scriba moveat, & applicet manum pueri ad scribendum, & ad exarandos, ac delineandos characteres; defectus tamen, ac deformitas, quæ in scriptione videtur, non attribuitur magistro moventi, & applicanti; sed discipulo deficienti, & ab ejus directione, & applicatione se subtrahenti.

Tertium exemplum est de Sacerdote consecrante hostiam propter sortilegium, aut alium malum finem: ille enim physicè movetur, & applicatur à Deo ad talem consecrationem: cum ad illâ instrumentaliter tantum concurrat, & instru-

mentum priusquam operetur, debeat moveri, & applicari à causa principali, ut docent Philosophi. Phyl. & constat in instrumentis artificialibus.

Sicut ergo Deus ita movet & applicat Sacerdotem ad talem consecrationem, ut supernaturalis est, quod tamen ab illo non attingitur, nec causatur, quatenus est mala & sacrilega; sed sub hac ratione, totaliter in pravam intentionem ipsius Sacerdotis consecrantis reducitur. Ita similiter, quando Deus movet, & applicat voluntatem ad materiale peccati, ita in illo attingit entitatem, actualitatem, vitalitatem, & bonitatem transcendentelem, quæ pertinet ad ordinem physicum: ut ejus motio & concursus, nullo modo extendat ad deformitatem & malitiam

In tr. de virt. moralium. Quia (ut alibi ostendimus) concursus Dei generalis præcisus est, & respicit solam rationem entis, & existentiam actualitatem, alia quaerentes ad ordinem physicum spectantes; non vero illas quæ pertinent ad ordinem moralem, inter quas est malitia, & deformitas actus peccaminosi; quæ proinde est extra sphaeram activitatis divinæ, & per se primò in causam moralem, & operantem difformiter ad regulas morum reducitur.

199. Secundo responderi potest, quod licet Deus causet materiale peccati, & prædeterminet voluntatem ad illud: non tamen propterea est causa malitiæ, & deformitatis, quæ ad illud consequitur: quia talis malitia & deformitas, non sequitur ad materiale materialiter sumptum; sed ad materiale formaliter consideratum, & quatenus fundat ipsam malitiam, & deformitatem; sub qua ratione, non est à Deo prædeterminante, sed à voluntate humana, ut subdita regulis morum, & ut libere, ac moraliter operante.

Hæc responsio & doctrina illustrari potest exemplo relationis: Sicut enim ille non censetur causare relationem similitudinis, qui præcisè facit entitatem albedinis, quæ est ejus fundamentum materialiter sumptum; sed solum qui facit albedinem, ut in ratione specifica cum alia convenientem: ita similiter qui producit entitatem, substantiam, & bonitatem transcendentelem actus peccaminosi, non censendus est ponere fundamentum malitiæ moralis; sed ille solum, qui elicit talem actum, tanquam agens morale, & cum subjectione ad regulas morum, à quibus desectitur.

200. Tertio responderi potest, quod licet Deus prædeterminet ad materiale peccati, cum quo ipsa malitia, & deformitas habet indissolubile nexum, non tamen propterea est causa peccati: quia (ut latè exponemus Tractatu sequenti, quando agemus de divinis prædefinitionibus) Deus nunquam determinat voluntatem ad materiale peccati, nisi ut objectivè & in genere causæ materialis, & occasionalis determinatus ab eadem voluntate; quæ ex propria malitia & defectibilitate, prævidetur seipsam determinatura ad formale, vel ad materiale formaliter sumptum, & quatenus fundat ipsam malitiam & deformitatem. Unde talis determinatio, & applicatio ad materiale, est à Deo veluti invito, & coacto, & solum tanquam à causa prima, & universalis provifore, qui debet subministrare omnibus causis secundis, præsertim liberis, mediæ necessaria ad agendum, & ad attingendam in suis operationibus, & effectibus, rationem entis, & actualitatem existentiam & operationis

Tom. I.

A (inter quæ media, unum ex præcipuis, est applicatio ad actum) & qui debet etiam permittere aliquos defectus, non solum in ordine naturali, sed etiam in ordine morali; ut hinc magis reluceat, & manifestetur perfectio suæ justitiæ, & misericordiæ, ac pulchritudo totius universi. Licet ergo voluntatem hominis applicet ad materiale peccati, quia tamen ad hoc movetur, & determinatur ab ipsa voluntate humana, seipsam prius naturâ determinante ad ipsum formale, vel materiale formaliter sumptum (ut alibi latè exponemus) hinc sequitur malitiam, & deformitatem peccati, quæ ad illud materiale consequitur, non esse attribuendam Deo moventi, & applicanti, sed voluntati, illum objectivè, & materialiter determinanti ad talem motionem, & applicationem. Ex qua responsione, & doctrina, quam Joannes à S. Thoma, & Vincentius Baronijs tradunt, & probabilem reputant Salmanticensis in Tractatu de voluntate Dei, omnes Adversariorum impetus, totaliter infringuntur, omniaque illorum tela, & sophismata, facillimè eliduntur.

B Ad primam confirmationem respondeo primò retorquendo argumentum in Adversarios: peccatū enim non minùs infallibiliter sequitur ad denegationem gratiæ congruæ, quàm ad denegationem gratiæ efficacis & prædeterminantis: Ergo si Deus denegando auxilium efficax, sit causa saltem moralis, & indirecta, cur homo labatur in peccatum, etiam denegando gratiam congruam, & ponendo eum in illis occasionibus & circumstantiis in quibus per scientiam mediam prævidit peccaturum, etiam erit causa, saltem moralis & indirecta, cur incidat in peccatū.

C Respondeo secundo, negando sequelam Majoris. Ut enim docet S. Thomas 1. 2. quæst. 79. art. 1. *Deus peccati causa (etiam indirectè) alicui non potest, nec debet. Quia tamen est aliquibus non præbeat auxilium, quod si præberet, non peccarent; hoc totum facit, secundum ordinem suæ sapientiæ, & justitiæ: cum ipse sit sapientia, & justitia: unde non imputatur ei quod alius peccet, sicut causa peccati. Sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis, ex hoc quod non gubernat navim: nisi quando subtrahit gubernationem, potens & debens gubernare.* Quibus verbis clarissimè docet, quod licet Deus subtrahat, & deneget homini auxilium speciale, ad cuius denegationem infallibiliter peccatum consequitur, non tamen propterea illud debet, vel potest Deo imputari; tanquam causæ, etiam indirectæ, & per accidens; quia auxilium illud speciale, homini non tenetur concedere: ut autem id quod sequitur ad defectum actionis, alteri imputetur, tria requiruntur: scilicet quod possit, & debeat agere, & non agat; ut tradit idem S. Doctor 1. 2. quæst. 6. art. 3. in corpore; his verbis. *Non semper id quod sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam, agens, ex eo quod non agit: sed solum tunc cum potest, & debet agere. Si enim gubernator non posset navem dirigere, vel non esset ei commissæ gubernatio navis, non imputaretur ei navis submersio, quæ per absentiam gubernatoris contingeret.*

D Eandem doctrinam tradit 1. parte quæst. 49. art. 2. ubi tertio loco sibi objicit simile argumentum ei quod nobis opponunt Adversarii. Sicut enim habet: *Sicut dicitur in 2. Phyl. idem est causa salutis navis & periculi: sed Deus est causa salutis omnium rerum: Ergo ipse est causa omnis perditionis & mali.* Cui argumento sic respondet.

E

Ad

In Tr. de virt. Dei disp. 8. art. 4. §. 12.

Disp. 10. dubio 7. §. 8. num. 208. 209.

162.

Ad tertium dicendum, quod submersio navis attribuitur naturæ aut causæ; ex eo quod non agit quod requiritur ad salutem navis. Sed Deus non deficit ab agendo quod est necessarium ad salutem: unde non est simile. Quam repositionem egregie illustrat Cæteranus ibidem, his verbis. Adverte quod tunc tantum absentia causa agentis, dicitur causa defectus, quando debebatur presentia; & propterea quia nunquam cum rebus debetur, Deus subtrahit influxum, ideo non sequitur, proprie loquendo, quod Deus sit causa defectuum, ex hoc solo quod non facit: quamvis quandoque Scriptura, ipsum tali modo causam appellet, ut patet circa indurationem Pharaonis.

203. Ad secundam confirmationem patet responsio ex dictis in præcedenti: licet enim illud axioma, si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, verum habeat in ordine physico, & in causis naturalibus; non tamen semper verificatur in ordine morali, & in causis liberis, & moraliter operantibus, ut constat in exemplo adducto gubernationis navis: quamvis enim ejus directio & gubernatio sit causa salutis navis, illius tamen defectus & carentia, non censetur esse causa submersionis illius, quando est pure negativa, sed solum quando est privativa; id est quando subtrahit gubernationem, potens & debens gubernare, ut loquitur D. Thomas supra relatus. Unde cum carentia auxilii efficacis, quatenus se tenet ex parte Dei, non sit privativa, sed pure negativa, eo quod auxilia efficacis & specialia nemini dare teneatur, illa non est causa peccati, nec deviationis à recta ratione: quamvis ejus collatio sit causa salutis, & boni usus liberi arbitrii.

204. Secundò responderi potest, quod quando affirmatio est causa adæquata & totalis affirmationis, negatio est etiam causa negationis: secus autem si non sit causa totalis, nec operetur sine consortio alterius; ut patet in defectu floritionis vel fructificationis in arbore, qui non in Solem, sed in defectum virtutis generativæ plantæ reducitur; quia Sol non est sola & totalis causa floritionis aut fructificationis arboris, sed illa pariter cum eo influit, eique cooperatur. Ita similiter, quia gratia efficax & prædeterminans, non est causa totalis (saltem totalitate causæ) bonorum nostrorum operum, nec operatur sola, sed unâ cum voluntate creata, quæ ipsi cooperatur: defectus morales, qui in humanis operationibus contingunt, non in carentiam & defectum ipsius gratiæ, sed in vitium & deordinationem voluntatis humanæ, deficientis & operantis disformiter ad regulas morum, reducendi sunt.

§. IV.

Quorundam Recentiorum argumentum diluitur.

203. Objiciunt insuper quidam Recentiores, decretum illud permissivum, in quo Thomistæ docent fraudari præscientiam futurorum, esse ritulum sine re, & speciosum subterfugium; cum, posito decreto prædeterminante voluntatem ad materiale peccati, non possit non sequi ipsa malitia & deformitas. Unde sicut ille qui applicaret ignem stupæ, vel qui amputaret caput homini ineptè diceretur, permittere ejus mortem, vel stupæ combustionem, quæ ex tali applicatione, & abscissione capitis necessarîo sequuntur: ita in sententia Thomistarum, ineptè Deus dicitur habere decretum permittendi peccatum, cum

A prædeterminet ad materiale illius, ex quo non potest non exurgere, & non progeminare ejus malitia ac deformitas.

Respondeo hoc argumentum esse ritulum sine re, ac speciosum sophisma, quod in apparentia aliquid difficultatis præ se fert, nullam tamen re ipsa continet. Ut enim Deus censetur permittere malitiam & deformitatem peccati, cujus materiale prædefinit & prædeterminat, sufficit quod stante tali prædefinitione & prædeterminatione, homo retineat potentiam antecedentem ad non peccandum, & possit in sensu diviso non elicere illum actum ad quem prædeterminatur, & à quo malitia (ut supponitur) est inseparabilis. Sicut in sententia Adversariorum, licet Deus ponat hominem in illis circumstantiis & occasionebus, in quibus prævidit per se scientiam mediam illum peccaturum, & in quibus non potest non peccare, in sensu composito, & potentia consequenti (aliâs, ut sæpe diximus, divina præscientia falleret) nihilominus, quia prout subest illis occasionebus & circumstantiis, potentia antecedenti, & in sensu diviso, potest non peccare, & non ponere illum actum; Deus censetur permittere tantum, & non velle malitiam peccati. Unde ad exempla adducta, multiplex potest assignari disparitas.

Prima est, quia combustio stupæ, & mors hominis, consequuntur per se & ex natura rei, ad applicationem ignis, vel abscissionem capitis, quatenus sunt ab homine applicante, aut vulnus lethale infligente. Malitia autem & deformitas peccati (ut supra diximus) non consequitur ad materiale illius, in quantum est à Deo, ut prima causa efficiens, sed quatenus est à voluntate, ut prima causa deficiente, & operante disformiter ad regulas morum.

Secundò, in igne applicato, & in homine lethally vulnerato, non remanet potentia antecedens, & in sensu diviso, ad non comburendum, vel ad non moriendum: in homine vero prædeterminato ad materiale peccati, remanet potentia antecedens, ac non ponendum illud materiale, & à fortiori ipsum formale, ipsamque malitiam, ac deformitatem, quæ ad illud consequitur.

Tertiò, ad applicationem ignis, & inflictionem vulneris lethalis, sequitur mors & combustio stupæ, consecutione physica & causalitatis, quia illa per se, & directe influunt in tales effectus: malitia verò, & deformitas peccati, non sequitur ad denegationem auxilii efficacis, & ad decretum permissivum, consecutione physica, & causalitatis, sed consecutione tantum logica, & illationis: quia illa non directe influunt in actum malum, sed se habet tantum tanquam removens prohibent, ut antea exposuimus.

Quartò, ille cui caput abscinditur, aut vulnus lethale infligitur, non determinat, nec movet percussorem, ut ei caput amputet, aut eum lethally vulneret: voluntas autem humana (ut supra diximus) objective & materialiter movet, & determinat Deum, ut cum illa concurrat ad materiale peccati; eamque applicet ad producendam in illo rationem entis, & actualitatem existentiam & operationis, aliasque rationes pertinentes ad ordinem physicum, & divinæ omnipotentiam per se primò correspondentes.

Demum inflictio vulneris lethalis procedit à percussore, tanquam à causa particulari, & operante moraliter, & cum subjectione ad regulas morum.

Prædeterminatio verò ad materiale
peccati, est à Deo solum tanquam à causa prima,
& univèrsalissimà, ac generali provisorè, sub mi-
nistrante causis secundis, tam liberis quam ne-
cessariis, media necessaria ad agendum. De quo
plurè in Tractatu de voluntate Dei.

ARTICULUS VII.

An futura contingentia absoluta, sint præsentia
scientiæ Dei æternæ, obiectivè tantum,
an etiam realiter.

Cum S. Thomas art. 13. hujus quæstionis, a-
gens de scientia Dei, & cognitione quam
habet de futuris contingentibus, doceat futura
contingentia, ab eo certò & distinctè cognosci,
quia ejus æternitati sunt actu præsentia: quia præ-
sentia, an obiectivè tantum, & intentionaliter; an
etiam physicè, & realiter? contrò vertitur inter
Theologos, præsertim inter Thomistas, & Re-
centiores. Quod ut magis declaratur, & status
hujus celeberrimæ difficultatis clariùs percipiatur,
quædam breviter hic præmittenda sunt. Unde sit

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia,
& vera eligitur.

NOTandum primò, Quòd sicut in rebus cre-
atis duplex distinguitur solè à Philosophis
præsentia, una realis & physicè, quam habent
quando producuntur & ponuntur extra suas
causas. Altera intentionalis, & obiectivè, quam
habent in mente cognoscentis: habet enim om-
nis cognitio, quòd sit obiecti sui representatio,
ipsamque, quatenus quædam est ejus similitudo,
potentia cognoscenti quodammodo sicut, &
præsens efficiat. Ita etiam duplex potest distin-
guitur in scientia Dei præsentia, respectu futuro-
rum contingentium. Una ei soli propria, quate-
nus est viva, clara, & intuitiva sui obiecti simili-
tudo, ac representatio. Altera ei conveniens ra-
tione æternitatis, quæ ob suam infinitatem, ad
illa virtualiter se coextendat, & eaque in sinu suo
vastissimo, ac infinito, contineat & complectat-
ur: quòd si per impossibile Deus non habe-
ret futura contingentia in sua præscientia & co-
gnitione præsentia, videret tamen illa præsentia
in sua æternitate. Inquirimus ergo, an utroque
modo Deus habeat futura contingentia sibi ab
æterno præsentia, an verò solum primò.

NOTandum secundò: Præsentiam realem &
physicam futurorum contingentium in æterni-
tate, tribus modis posse concipi, vel imaginari.
Primò per quandam anticipatam illorum pro-
ductionem in æternitate, distinctam ab illa quæ
producuntur in tempore: ut Antichristus v.
g. concipiatur ut præsens in æternitate, quia in
illa jam productus est, & positus extra suas cau-
sas. Secundò per coextensionem ipsius rei tem-
poralis ad totam æternitatem, eo ferè modo,
quo illi coextenditur tempus infinitum, si da-
retur. Tertio per coextensionem ipsius æterni-
tatis ad illam differentiam temporis, in qua fu-
tura contingentia aliquando existent, & sicut
præsentia. Certum est de fide, futura contingē-
tia non esse Deo realiter & physicè præsentia
primò & secundo modo, cum Scriptura testetur

Tom. 1.

omnia incæpisse in tempore, & nihil esse pro-
ductum ab æterno. Unde solum difficultas &
controversia est de tertio modo, per coextensio-
nem scilicet ipsius æternitatis ad illam differen-
tiam temporis futuri, in qua Antichristus v. g.
producet. Quæritur ergo, an æternitas expe-
ctare debeat ipsam existentiam, transitum, &
fluxum rerum temporalium, ut illas in se conti-
neat, & mensuret: eo ferè modo quo pons in
medio fluminis existens, vel arbor ad ripam illius
plantata, expectat ipsum transitum, & fluxum
aquæ, ad hoc ut illam possideat, vel mensuret: an
verò illa ratione suæ infinitatis se virtualiter co-
extendat, non solum ad res præsentès, sed etiam
ad præteritas & futuras; nec expectet quòd illæ
actu existant in propria mensura, ut illas com-
plectatur, & mensuret; sed præveniat, & præoc-
cupet, ratione suæ extensionis infinitæ, illatum
præsentiam, & existentiam temporalem; & ra-
tione suæ indivisibilitatis, modo quodam indi-
visibili & immutabili ex parte sui, eas contine-
at; tota successione, & mutatione ex parte rerum
temporalium se tenente? In qua difficultate,
quæ ut constat, non est de solo nomine, aut de
modo loquendi (ut quidam existimant) duæ
sunt sententiæ extremè oppositæ.

Prima absolute negat futura contingentia ab
æterno esse Deo physicè & realiter præsentia, ra-
tione suæ æternitatis, sed obiectivè tantum, &
intentionaliter, ratione divinæ præscientiæ &
cognitionis, Ita tenent Durandus, Scotus, Agri-
dus Romanus, & Hervæus: quos sequuntur
Suarez, Vazquez, Alarcon, & alii Recentiores,
paucis exceptis.

Secunda ex opposito docet quòd licet res om-
nes creatæ, in tempore, & in propria duratione
incipiant existere, ac proinde in illa physicè ab
æterno Deo non coexistant; in æternitate tamen
illi ab æterno coexistunt physicè, & realiter, &
non solum obiectivè, & intentionaliter; quare-
nus æternitas, ratione suæ infinitatis & indivi-
sibilitatis, eas ambit & continet in uno nunc indi-
visibili, virtualiter correspondente illi differen-
tiæ temporis, in qua res producuntur & existunt.
Ita, præter Thomistas, docent Ricardus in 1. dist.
38. Abulensis in cap. 11. Josue quæst. 20. & se-
quentibus; & ex Recentioribus Molina hic disp.
13. Fontana c. Metaph. cap. 2. Granada Tract. 4.
de Scientia Dei disp. 3. Ruizius disp. 28. sect. 3.
& novissimè Claudius Typhanus in lib. de Or-
dine cap. 19. contra quos acriter stomachatur
Alarcon, eo quòd, cum alii Theologi ejusdem
Societatis, nihil magis horreant, quàm hanc rea-
lem præsentiam rerum in æternitate, hi tamen
illam admittant, & in castra veluti transeant
aliena.

Dico igitur: Futura omnia contingentia, esse
Deo ab æterno præsentia; non solum obiectivè,
ratione suæ præscientiæ, sed etiam realiter &
physicè, ratione suæ æternitatis. Hæc conclusio,
quatuor firmissimis, ac solidissimis nititur fun-
damentis. Primum sumitur ex autoritate San-
ctorum Patrum. Secundum ex testimoniis San-
cti Thomæ. Tertium ex excellentia divinæ æter-
nitatis. Quartum ex perfectione divinæ scientiæ,
& ex ejus intuitione, ac invariabilitate. Tria pri-
ma hic exponemus, quartum constabit ex di-
cendis articulo sequenti.